

Motion till riksdagen 2020/21:2104

av **Pyry Niemi och Inga-Lill Sjöblom (båda S)**

Högre växel i minoritetspolitiken – stärkt samordning och uppföljning

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att följa upp och säkerställa att kommuner och regioner följer den nya minoritetslagstiftningen och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Den nationella minoritetspolitiken fyller 20 år i år och Sverige ska säkerställa efterlevnaden av de nationella minoriteternas rättigheter, som bland annat följer av internationella åtaganden om mänskliga rättigheter. Regeringen har i maj 2020 tagit emot utredningen Högre växel i minoritetspolitiken – Stärkt samordning och uppföljning. Den är för närvarande ute på remiss. Den nya minoritetslagstiftningen gäller fr.o.m. 1 januari 2019.

Samiska, finska och meänkieli uppfyller kraven på historisk geografisk anknytning i enlighet med språkstadgan. I januari 2020 ingick 84 kommuner och 15 landsting i förvaltningsområden för dessa språk.

Kommuner som är anslutna till något förvaltningsområde har ett ansvar för att medborgare ska kunna använda samiska, finska eller meänkieli i kontakter med myndigheter och erbjuda förskoleverksamhet och äldreomsorg helt eller delvis på dessa språk. I enlighet med tidigare studier av minoritetslagens genomslag konstaterar Socialstyrelsen att kunskapen om de nationella minoriteterna och minoritetslagen är fortsatt bristfällig i många av Sveriges kommuner och regioner. Kartläggningen tyder på att beredskapen för de skärpta bestämmelserna är låg såväl inom som utanför förvaltningsområden för nationella minoritetsspråk.

Regeringen (Kulturdepartementet) gav uppdrag till Socialstyrelsen 2018 med slutredovisning i maj 2019 att genomföra utredningen Behovet av kunskap om den stärkta minoritetslagen (En kartläggning av behovet av kunskapsstöd inom social-

tjänsten [särskilt äldreomsorgen] och hälso- och sjukvården om lagen [2009:724] om nationella minoriteter och minoritetsspråk).

Kartläggningen har påvisat ett antal faktorer som försvårar det kunskapshöjande arbetet och på andra sätt påverkar minoritetslagens genomslag inom äldreomsorgen, socialtjänsten och hälso- och sjukvården. Också dessa överensstämmer i stor utsträckning med vad som framkommit i tidigare studier. Här ingår att:

- minoritetslagen och de nationella minoritetsfrågorna är lågt prioriterade bland såväl ledning som personal i kommuner och regioner
- det saknas förståelse för varför de nationella minoriteterna har särskilda rättigheter
- fördomar om de nationella minoriteterna förekommer bland personalen i kommuner och regioner
- minoritetslagens bestämmelser tolkas på skilda sätt av olika kommuner och regioner samt av olika företrädare för de nationella minoriteterna
- det råder brist på personal med minoritetsspråks- och minoritetskulturkompetens inom samtliga verksamhetsområden

Det sker positiva förändringar i vissa kommuner och regioner för att uppfylla den nya lagens intentioner, men det är fortfarande så att det råder stora kunskapsbrister och även fördomar hos en hel del utförare inom äldreomsorgen och hälso- och sjukvården avseende ska-kraven i den nya lagstiftningen. Det finns en låg grad av enhetlighet och tydlig kvalitetssäkring för brukare/patienter som berörs av minoritetslagen i Sverige och det riskerar att skapa ojämlikhet inom landet, där vissa kommuner och regioner följer intentionerna medan andra släpar efter. Det här är en rättighetslagstiftning och sanktionerna för att göra fel eller avstå från att följa lagen för utförarna är näst intill obefintliga. Även om minoritetslagstiftningen är relativt ny är det dags att lägga i en högre växel i minoritetspolitiken avseende Stärkt samordning och uppföljning. Det måste till en betydligt bättre uppföljning från samtliga aktörer, inklusive regeringen för att säkerställa lagens alla intentioner. Det innebär insatser för att höja kompetensnivån hos kommuner och regioner samt dessvärre även att överväga att införa sanktioner mot de som avstår från att följa lagen. Det är 20 år sen minoritetspolitiken infördes officiellt i Sverige. Mycket har hänt, men alltför mycket kvarstår att genomföra. Det är därför dags att agera nu för att säkerställa rättigheterna för dem som omfattas av minoritetslagstiftningen.

Pyry Niemi (S)

Inga-Lill Sjöblom (S)